

Image nro 1/1995
Kuvat: Pertti Nisonen

Aavekaupungin profeetta

Arto Mellerin uusimmassa Aavekaupunki-näytelmässä kulttuuripalatsit räjähtelevät, Helsinki on liekeissä ja MTK:lla on terroristisiipi. ”Ei ole kovin kauan siitä, kun täällä oli aika hulina päällä. Aavekaupungin perustilanne on täysin mahdollinen”, Melleri sanoo. Ja runoilija tietää omasta kokemuksesta, että kaikki on mahdollista.

”Minä olen voimassa!”

Korskeat sanat pauskautuvat Kallion kirpputorien, pornokauppojen, osto- ja myyntiliikkeiden, pullapuotien ja kapakoiden täplittämiin taloihin ponnahtaen nopeasti takaisin kaiuksi hiipuneina.

Mies nojaa hetken kortteliravintolan ulko-oveen voitonriemuinen ilme kasvoillaan. Hiukset ovat liimautuneet otsalle ja iankaikkinen huivi hulmahtelee aamuyön tuulessa.

Siinä syleilee maailmaa **Arto Matti Vihtori Melleri**, Pohjanmaan lakeuksien lahja suomalaiselle lyriikalle. Siinä syleilee maailmaa runoilija, jonka boheemin taiteilijan imago uhkaa hirttää hengiltä. Viinaa, huumeita, naisia ja rock´n´rollia – on se resepti ennenkin toiminut.

Mutta aikalaistensa hämmästykseksi Arto Melleri, 38, notkuu yhä elävien kirjoissa ja kirjoittaa ajankohtaisemmin kuin koskaan. Tuskin arvasivat 70-luvun vasemmistolaiset dogmaatikot tai **Pelle Miljoona** punk-frendeineen, että legendaarisen *Pete Q:n* synnyttäjää, afgaturkkiin kääriytynyt, jälkinietscheläiseksi hipiksi haukuttu utopisti nousisi vielä suurten runoilijoiden kaartiin ja poimisi riimeillään Finlandia-palkinnon.

Kun Arto Melleri istahtaa Pikku-Vallilan huoneravintolan nurkkapöytänsä, runoilijan spermalle, viinalle ja oksennukselle haiseva maine lilluu hänen yllään.

Miten helppoa häntä olisikaan syyttää typeryydestä. Törkeä käytös, systeemille haistatteleminen ja v-tyylin viljeleminen tuo tietenkin nopeaa julkisuutta, mutta samalla se peittää todellisen Mellerin sekä karistaa potentiaaliset lukijat.

Mellerin ongelmana onkin se, että hyvin harvat ovat lukeneet hänen tekstejään. Sen sijaan löytyy liuta niitä, jotka ovat määritelleet hänet skandaalihakuisten lehtijuttujen mukaan. Jutuissa toistuvat Mellerin kaatopaikkamessiaaninen kohtalo sekä taiteilijoihin kohdistuva syyllistämisteema. Apurahakeskustelun varjolla on helppo arvostella saavutusten sijasta taiteilijoiden elämäntyyliä.

Jurrissa riehuminen ei ole Mellerille roolitietoista käyttäytymistä. Hänen elämänsä voisi luonnehtia raskaan sarjan mankeliksi. Hän on entinen juoppo ja narkkari, ja teot sen mukaisia.

On äärettömän helppoa luoda niiden pohjalta kuva huumeiden sumentamasta öykkäristä, jonka lentäminen ulos Itsenäisyyspäivän juhlista noteerataan paremmin kuin hänen uusin runokokoelmansa tai näytelmänsä.

Tekstiensä perusteella (kahdeksan runokokoelmaa, viisi näytelmää, novellikokoelma ja romaani) Arto Melleri on huomattavasti herkempi, huumorintajuisempi, analyttisempi ja älykkäämpi kuin se yhteiskunnan nurkkiin kuseskeleva ikuinen kapinallinen, jonka haarniskaan runoilija on ahdettu.

”Julkisuus on tietenkin myös omaa hölmöyttäni”, hän myöntää.

”Välillä on ollut niin persaukisia aikoja, että saadakseni safkaa on ollut pakko toimia lausuntoautomaattina ja puhua asioista, joista ei välttämättä tarvitsisi sanoa yhtikäs mitään. Niissä tilanteissa on helppo omaksua rooleja, joita toimittaja tyrkyttää. Kyllä mä voin ruveta heittämään: ARGH! Yhteiskunta vittuun!”

”Jos lähtisin määrittelemään itseäni julkisuuskuvaani perusteella, niin minunhan täytyisi hävetä silmät päästäni, mennä luostariin tai ampua itseni. Paremmankin *public imagen* olisin voinut hankkia.”

Haastattelutilanteessa Arto Melleri on ystävällinen mutta hermostunut. Kädet tärisevät joka kerta, kun hän sytyttää tupakan. Silmät verestävät, mutta katse on kirkas ja pupillit normaalit. Yllättävintä Mellerissä on hänen puheensa.

Matalalla äänellä lausutut sanat putoavat varmoina ja mietittyinä. Hän puhuu selkeätä, paikoin hyvin kaunista kieltä. Hän muistaa ulkoa monia runoja ja aforismeja, joilla hän näpsäkkäästi päättää puheensa tai kiteyttää ajatuksensa.

Länsirannikon murre sanat värittävätkin lauseita erityisesti silloin, kun hän kertoo lapsuudestaan ja Pohjanmaalla saamistaan henkisistä tatuoinneista.

Veren perintö kytkee Vaasan läänin Lappajärvellä syntyneen Arto Mellerin Pohjanmaan häjyihin. Hänen isoäitinsä oli morsiusneitona **Vihtori Kosolan** häissä, ja suvulle lankeaa kunnia uudissanan *muiluttaa* lahjoittamisesta suomen kieleen.

Melleri yritti kirjoittaa itsensä vapaaksi pohjalaisuudesta kymmenen vuotta sitten ilmestyneellä novellikokoelmalla *Rubiinisilmäinen pääkallosormus*. Kyläyhteisöä kuvaavissa tarinoissa on niin voimakas itse eletyn maku, että teosta pitää helposti omaelämäkerrallisena.

”Ehkä todenmukaisempaa on sanoa, että Rubiinisilmäisessä pääkallosormuksessa kirjoitin itselleni lapsuuden. **Pentti Haanpää** on joskus sanonut, että kirjallisuus ei toimi koskaan paremmin kuin silloin, kun tosi ja valhe yhdistyvät miellyttävällä tavalla.”

Rivien välistä voi aistia, miten Pohjanmaalla on vaikeampaa olla erilainen nuori kuin muualla Suomessa. Pohjalaisuus on merkillinen yhdistelmä herravihaa, kansalaistottelemattomuutta ja Villiä länttä. Väkivalta, sekä henkinen että fyysinen, on koko ajan läsnä.

Ulkopaikkakuntalaisille pohjalainen uho puukkoa heiluttavine Iso Antteineen ja Rannanjärvineen tuntuu eksoottiselta. Kun Melleri osallistui kirjalliseen matineaan **Alpo Ruuthin** kanssa Seinäjoella 70-luvun lopulla, Ruuth roikkui koko illan Seinäjoen seurahuoneen ikkunassa katsellen tappeluita.

Lestadiolaisperheeseen syntynyt Arto Melleri on kahdeksanlapsisen perheen toiseksi nuorin. Vanhin on everstilutnantti ja nuorin kehitysvammainen, ja Melleri on joskus todennut olevansa jotakin siltä väliltä. Perheen isä kuoli pojan ollessa kahdeksanvuotias.

”Niin alas en haluaisi vajota, että alkaisin psykologisoida itseäni. On turha jäädä märehdimään freudilaisittain lapsuutensa muistoja, mieluummin vapautan ne käyttöön. Olen tyyppilinen naisten kasvattama, kitiinikuorinen mies, jonka on pakko leikkiä välillä kovaa poikaa.”

Lestadiolaisuudesta hänellä ei ole pahaa sanottavaa, päinvastoin.

”Jos olen alle kouluikäisenä kuunnellut saarnamiehiä, joilla on ollut aika hyvä svengi, niin onhan se ollut parempi kuin jos olisin tuijottanut televisiosta jotakin typerää Rin-Tin-Tiniä.”

Jo lapsena elämää varjosti perusdilemma: ihmiset eivät ymmärtäneet häntä. Kuten useimmille pienten yhteisöjen sivullisille, myös Mellerille kirjoittaminen tarjosi pakotien ja mahdollisuuden näyttää muille.

Ensin paperille piirtyi kaikenlaisia BÄNG BÄNG! ZIK ZIK!-juttuja. Vähitellen kirjoittamisesta tuli intohimo, ja kymmenvuotiaana hän kirjoitti **Aarno Karimon** *Kumpujen yöstä* -teoksen innoittamana yksinäytöksisen näytelmän *Kuningas on kaatunut*, joka käsitteli Kustaa II Adolfin kaatumista Lützenin taistelussa vuonna 1632.

Siitä ei ollut enää kovin pitkä matka julkiseen debyyttiin. Vuonna 1970 käynnistyi Mellerin surffaaminen Suomen kirjallisella taivaalla, kun teini-ikäisille kirjoitetussa Kontaktisarjassa julkaistiin pitkä kertomus *Meno-paluu*. Kolme vuotta myöhemmin ilmestyi toinen, *Liftarien yö*.

Noukittuaan Vimpelissä valkolakin kutreilleen Arto Melleri jätti hyvästit kotiseudulleen ja lähti ”poliittisena pakolaisena” etsimään etelästä hengenheimolaisia. Oli vuosi 1975, ja trippejä harrastava Melleri kirjoittautui Helsingin yliopistoon. Teoriassa vuosi kului yliopiston kirjallisuuden ja historian luennoilla, käytännössä Vanhan kuppilassa. Kuusikymmentäluvun vapaan rakkauden orgioista myöhästynyt, afgaturkkiin ja korvakoruihin sonnustautunut, pitkälehtinen laiheliini herätti opiskelijoissa kummastusta, ja Melleri päätyi jälleen outsiderien osastoon.

Jälkinietzscheläisen hipin leima otsassaan hän hakeutui dramaturgian laitokselle Suomen Teatterikouluun, jossa taistolaisbuumi velloi vielä vahvasti ja kokoustekniikka täytti teatterikoululaisten päivät.

Teatterialan opiskelevien sosialistien pitäessä jälleen kokoustaan puheenjohtaja **Jukka-Pekka Palon** johdolla, Melleri leimattiin epätoivotuksi henkilöksi. Nyttemmin *Megavisan* ja *Noppapotin* juontajana ansioitunut Palo totesi, että ”Teatterikoulu on vaarassa, kun tänne alkaa tällaisia Mellereitä tulla”.

Kokoustekniikka jäikin sitten vaarallisen dramaturgioppilaan osalta vähiin. Varsinaisen

teatterikoulunsa Melleri kävi Helsingin kaupunginteatterissa, jossa hän toimi vuoden **Jouko Turkan** assistenttina näytelmässä *Tuntematon sotilas*.

Sitten koitti kesä 1978, jolloin Suomen Kansan Teatteri löi itsensä läpi **Arto af Hällströmin** ohjaamalla esityksellä *Nuorallatanssijan kuolema eli miten Pete Q sai siivet*.

Arto Mellerin, **Jukka Asikaisen** ja **Heikki Vuennon** kirjoittama näytelmä kritisoi kapitalismin esineellistä ihmiskuvaa, ruoski taistolaisten valheellista radikalismia ja suututti marsseilla viuhtoneet, punalippuja ylväästi kantaneet kulttuuripiirit. Hersyvää satiiria ja huumoria sisältänyt esitys oli poikkeuksellisen rohkea poliittisesti jähmettyneellä teatterikentällä.

Yksi loveen langenneista oli Helsingin Sanomien kriitikko **Kirsikka Siikala**, joka suitsutti esitystä näyttävästi. *Pete Q:sta* tuli nopeasti MUST, ja kaikki esitykset olivat loppuunmyytyjä.

”Lehdistö teki *Pete Q:sta* sukupolvi-ilmiön. Meille esitys oli vain yksi juttu, joka valmistui kolmen viikon harjoitusajalla. Kyllähän sitä kiva oli tehdä, mutta ei siinä mitään historiaa oltu luomassa”, Arto Melleri sanoo.

Kulttiesitykseksi kohotettu *Pete Q* herätti valtavan polemiikin, ja sen tiimoilta pidettiin useita kiihkeitä kulttuuripoliittisia keskustelutilaisuuksia, joissa ihmiset olivat vähällä käydä toisiinsa käsiksi.

Samaan aikaan Suomessa levisi anarkian nimeen vannonut punk-liike, mutta punkkarit eivät *Pete Q:sta* lämmenneet, vaan pitivät Suomen Kansan Teatterin jengiä elitisteinä. Pelle Miljoona lauloi: ”Kulttuurijengi palvoo *Pete Q:ta*, joka tanssi nuoralla ja kuoli, ei muuta”.

Useimmille produktion jäsenille *Pete Q* oli kultasampo, ponnahduslauta maineeseen ja tv-tähteyteen, mutta esityksestä jauhaminen alkoi lopulta kyllästyttää Melleriä, jota pikahissi television viihdeosastoon ei kiinnostanut.

”Meidän periaatteemme ja tapamme toimia olivat niin erilaisia kuin nuoremman teatteripolven. Niillä on helvetin kiire tulla kuuluisaksi ennen kuin niillä on edes mitään juttua. Meillä oli.”

Muutama vuosi sitten Mellerillä oli mahdollisuus nähdä *Pete Q:sta* tehty tv-taltiointi, mutta hän jaksoi katsoa sitä vain ensimmäiset viisi minuuttia. Muistot olivat rainaa paremmat.

”Halusin säilyttää positiiviset vibat. Olihan *Pete Q* ehkä murskaamassa taistolaisuutta enemmän kuin muut.”

Teatterikoulusta Arto Melleri siirtyi Radioteatteriin dramaturgiksi. Pesti kesti vain hetken, sillä ensimmäinen yksivuotinen taiteilija-apuraha antoi ”yhteiskunnallista kutsumustietoista uhmaa” omaavalle Mellerille mahdollisuuden jäädä vapaaksi kirjailijaksi.

Rahallisessa mielessä päätös ei ollut niitä järkevimpiä, koska suurin osa Mellerin tuotannosta on pienilevikkistä runoutta. Teoksia on myyty kutakin muutamia satoja, lukuun ottamatta kolme vuotta sitten Finlandia-palkinnon saanutta kokoelmaa *Elävien kirjoissa*, jota myytiin useita tuhansia.

Mikäli ratkaisua punnitaan kulttuuripalkinnoilla, Melleri valitsi oikein. Uransa aikana hänelle on myönnetty muun muassa Kalevi Jäntin palkinto, valtion kirjallisuuspalkinto sekä Finlandia-palkinto. **Olli Kortekankaan** oopperateos *Grand Hotel*, jonka libretto on Mellerin käsialaa, sai Salzburgin oopperapalkinnon.

”Miten runoilijan tulosta sitten pitäisi mitata? Mihin runoja tarvitaan? Parhaimpia viisauksia, mitä olen aiheesta kuullut on ollut vastaus: kuolinilmoituksiin. Niissähän voi siteerata jonkun tekstiä. Eikä kysymyksessä ollut edes vitsi”, sanoo Arto Melleri.

Taiteen kohtalostakin päättävät ne, joita mahdollisimman moni äänestää, eivät ne, jotka siitä eniten ymmärtävät.

Suomalaista lyhytnäköisyyttä onkin se, että vaikea aika puree oitis kulttuuriin, vaikka pitäisi tapahtua juuri päinvastoin. Meillä ei tunnuta ymmärtävän, että kulttuuri on yhteisöllinen ilmiö, joka on aina läsnä, kaduilla ja kuppiloissa, kotona ja gallerioissa, toimistoissa ja paikallisradioissa. Ilmiö, joka antaa ihmisille merkityksiä, rohkaisua ja eheyttää. Siksi kulttuurin tekeminen on Suomessa yhä jalon riskin ottamista.

Niin myös Mellerille, joka kokee runoilijan tehtävänsä kutsumustyönä, vaikka ”edullisempaa olisi viettää aikaa suojatyöpaikassa, hoitaa työ toisella kädellä ja kirjoittaa omia siinä sivussa”.

”En pidä itseäni yhteiskunnallisesti hovikelpoisena, en edes narrina. Pääni on pölkyltä koko ajan, koska kirjoitan sitä mitä näen ja tunnen. Tärkeintä on työn sisäinen tyydytys.”

Runoilijana Melleri kuuluu eittämättä suomalaisen modernin lyriikan kuningasluokkaan. Häntä on luonnehdittu kauneutta palvovaksi romantikoksi, jolle on ominaista voimakas, hyvin moderni

kuvallisuus, rytmi ja melodia.

Ilmestyskirjamaisia kuvia suosivan Mellerin näkökulma on usein huumorin värittävä, ja rosoisuus, pateettisuus ja liioittelu ovat hänen tehokeinojaan. Hän luo myyttiä taiteilijasta, joka elää, kokee, rakastaa ja nai muita kiihkeämmin.

Mellerin tunnetuin runoteos *Elävien kirjoissa* on eräällä tavalla käännteinen versio **Edgar Lee Mastersin** *Spoon river* -antologialle. Vainajien sijasta Melleri antaa elävien tilittää elämäänsä. Kokoelma sai nimensä Vanhan kuppilassa, jossa runoilija istui kuullessaan ystävänsä kitaristi **Albert Järvisen** kuolemasta.

”Jälkeenpäin, kun olen miettinyt tekemisiäni, olen tajunnut kävelleeni jyrkänteen reunalla ties kuinka kauan. Ehkä minulla on ollut suojelusenkeleitä. Kaverit, jotka ovat eläneet samantapaista elämää kuin minä, ovat jo Öljymäessä, edesmenneitä.”

Kun *Elävien kirjoissa* sai Finlandia-palkinnon, palkintolautakunta mainitsi teoksen ansioiksi muun muassa kirjoittamisen ja kokemisen intohimon ja ilon, tekstin maagisuuden sekä verevyyden.

”Kokoelman valmistuttua olin aika poikki, sillä tunsin tehneeni hyvän teoksen. Silti selkääntaputtelijoiden määrä hämmästytti. Mitä enemmän sain kiitosta tahoilta, joista en ollut aiemmin kuullutkaan, sitä enemmän epäilin tekstiäni”, hän sanoo.

Palkintoon liittyvä sadantuhannen markan sekki hupeni oitis vuosien varrella kasaantuneiden velkojen maksuun, eikä riittänytään. Mellerillä on yhä verovelkaa. Silti runoilija kuulee alati uteliaita kysymyksiä: ”No, milläs korkeakorkoisella tilillä se raha oikein poikii?”

”Runouden ja muun pienilevikkisen kirjallisuuden asema on erittäin huono tässä kulttuurivihamielisessä maassa, mikä näkyy esimerkiksi kirjastojen määrärahojen leikkaamisena. Jos olet työtön ja vaihtoehdot ovat joko kirjasto tai kuppila, niin tällä hetkellä yhteiskunta suosii kaljakuppilaa”, hän sanoo.

”Kulttuurivihamielisyys näkyy myös apurahakeskustelussa. Aiemmin kirjojen liikevaihtovero on käytännössä pyörittänyt koko valtion taidebyrokratiaa. Nyt natistaan taiteilijoiden apurahoista ja haukutaan heitä yhteiskunnan eläteiksi. Ketkähän niitä elättejä oikeastaan ovat?”

Melleri näkee myös toimittaja **Seija Sartin** artikkelit osana lisääntyntä kulttuurivihamielisyyttä, jota ”**Aatos Erkon** levikkivallalla jyrätään kansan tietoisuuteen”.

Suomessa on erittäin jyrkkä raja populaaritaiteisiin ja eliittikulttuuriin, mikä osaltaan kertoo sivistyksellisen pohjan ohuudesta. Meillä kulttuuri ja taide eivät ole arkisia nautintoja, vaan niiden kanssa kuuluu aina olla simpsetit. Edustuksellisen kulttuurin idea, jota esimerkiksi titanic nimeltä oopperatalo edustaa, on hyvin tyypillistä.”

”Sama piirre leimaa Helsingin pyrkimyksiä Euroopan kulttuuripääkaupungiksi. Taustalla ei ole aito rakkaus taiteisiin tai ympäristöön, vaan hillitön halu edustaa. Finlandia-talo voi olla miten hieno päältä – itse en ole vakuuttunut sen hienoudesta – mutta sali saa olla akustisesti toimintakelvoton. Minusta se kuvastaa aika pitkälle symbolisesti kulttuurin asemaa maassamme.”

Samaa edustuksellisen kulttuurin ideaa Arto Melleri ruotii uusimmassa näytelmässään *Aavekaupunki*, joka sai helmikuun alussa ensi-iltansa Teatteri Pienessä Suomessa **Leena Havukaisen** ohjauksena.

Näytelmän juoni on yksinkertainen mutta hätkähdyttävä: Suomi on sotatoimialuetta, Helsinkiä valmistaudutaan evakuoimaan. Raunioissa elävät katulapset kamppailevat henkensä edestä. Maailman metropoleissa uransa luonut oopperadiiva, YK:n hyväntahdonlähettiläs Clara päättää palata Suomeen auttaakseen kotimaataan. Hän kohtaa entisen rakastettuna sekä seonneen sotakirjeenvaihtajan. Yllättäen MTK:n terroristisiipi puuttuu peliin...

”Pyrkimyksenäni oli luoda visio, joka perustuu tulevaisuuden uhkakuviin, mutta jossa olisi läsnä tunnistettavia tämän päivän seikkoja ja ihmisiä. Kysymys ei ole ufoilusta vaan arkipäivän scifistä. Ei tarvita kovin kummoisia astrologin taitoja ymmärtääkseen, että kysymys on vuosituhannen suurimmista murroksista”, Arto Melleri kertoo ja luonnehtii Aavekaupunkia yhdeksi armottomimmista teksteistään.

Maaillmantilan setviminen saa Mellerin innostumaan. Puhe mehevöityy, kädet saavat siivet ja tupakkaa kuluu nopeammin.

”Historiaa, varsinkaan kulttuurihistoriaa, ei voida tarkastella pisteestä A pisteeseen B, vaan syvyysuunnassa. Meissä on koko ajan läsnä monta erilaista historiallista, henkistä ja biologista kerrostumaa. Siinä mielessä historiankirjoitus joka selittää ensimmäisen maailmansodan

syntyneen siksi, että tuberkuloottinen **Gavriolo Princip** ampui Sarajevossa Itävallan arkkiherttuan **Frans Ferdinandin**, on puppua, täyttää fiktiota.”

Mellerin mukaan nykypäivän elämässä vaaran tunteen elämys ei ole missään virtuaaliodellisuudessa vaan reaali maailmassa, lähempänä kuin luulemmekaan.

”Arkipäivän anarkismi on lisääntynyt yhteiskunnassa koko ajan, mutta poliittinen järjestelmämme kulkee jälkijunassa. Se ei enää vastaa sitä missä ihmiset elävät, mitä he kokevat, mitä maassa tapahtuu. Siellä, missä pitäisi luoda tulevaisuuden visioita, kinataan jostakin mallasohran hinnasta”, hän sanoo.

Aavekaupungissa Melleri on luonut maailman, jossa ihmiset ovat ottaneet oikeuden omiin käsiinsä ja terroristi-iskut ovat osa arkipäivää.

Aluksi ajatus huvittaa. Lainkuuliaiset suomalaisetko räjäyttäisivät kalliilla verorahalla rakennettuja kulttuuripalatsia? Eiväthän täällä pala edes bussit Espalla, korkeintaan kasataan lunta Euroopan unionin toimiston eteen. Mitä tulee oikeuksien puolustamiseen, niin passiivisempaa kansaa saa maailmasta hakea.

Mutta Melleri on toista mieltä.

”Me kuvittelemme, että suomalaiset ovat säyseitä eikä anarkiaa synny, mutta ajatukseen sisältyy historiallinen perspektiiviharha. Ei ole kovin kauan siitä, kun täällä oli aika hulina päällä.

Aavekaupungin perustilanne on täysin realistinen ja mahdollinen, mutta jonka me kiellämme. Kuka haluaisi nähdä Helsingin liekeissä?”

Vaikka tulevaisuuden kauhukuvia maalailevalla *Aavekaupungilla* on teemallisesti yhtymäkohtia viime syksynä nähtyyn *Drive or die* -spektaakkeliin, toteutetaan Teatteri Pienen Suomen esitys perinteisen draaman asteikolla.

”Draivoamisen ja kuoleamisen tiellä emme halua olla. Teatterissa on edelleen puhuttelevinta elävien ihmisten väliset suhteet”, Arto Melleri uskoo.

”Siksi meidän on palattava aitoihin ihmiskuviin. Kaikki mahdollinen myllerrys täytyy nousta ihmisten välisten suhteiden pohjalta, ei niin, että vain lisätään volyyymia ja tehdään aiempaa hurjempia temppeja.”

”Megaspektaakkeleiden osoittaman suunnan mukaan seuraavaksi on jo pakko tappaa ihmisiä oikeasti lavalla. Mikä on sen tien pää? Miksi taide ei voisi tarjota myös iloa, lohtua, kathartista kokemusta pienempien, inhimillisen mittakaavan asioiden mukaisesti? Totta kai efektien käyttö voi olla vaikuttavaa, mutta itse pitäytyisin perusasioissa. Tunteissa, joita meillä kaikilla on: rakkaus, viha, mustasukkaisuus, kateus, pelko.”

Yllättävä yksityiskohta *Aavekaupungissa* on se, että Melleri tuo lavalle aiemmasta tuotannostaan tutun henkilön, Ilppo Koiruohon. Tämä Radio Cityn entinen DJ ja ex-narkkari, nykyinen sotakirjeenvaihtaja seikkaili edellisen kerran kahdeksan vuotta sitten ilmestyneessä romaanissa *Tuomiopäivän sävärit eli Svimbaa, komisario Koskinen*.

Koiruohon hahmo syntyi aikana, jolloin Melleri teki ”empiirisiä” tutkimuksia eli pelleili henkensä ja huumeiden kanssa saadakseen materiaalia kirjaansa varten.

Hinta osoittautui odotettua kalliimmaksi. Melleri jäi koukkuun seitsemäksi vuodeksi, eikä tilanne ole aivan hallinnassa vieläkään.

”Ystävänä Kuivis, **Kari Koskiluoto**, joka on nykyään duunissa kriminaalihuollossa, sanoi minulle: Ai, sä kuvittelet tekeväsi ekskursiota alamaailmaan. Melleri, sellaisia ekskursioita ei tehdä!”

”Kamapäissään sitä helposti kuvittelee voivansa tehdä mitä tahansa, ihminen elää jonkinlaisessa hybriksessä. Olen todella huolestunut huumausainetilanteesta, sillä se on tällä hetkellä pahempi kuin koskaan. Heroiinia ja spiidiä ei milloinkaan ole ollut niin paljon markkinoilla kuin nyt. Olen laillistamisen, en vapauttamisen kannalla. Nythän huumeet ovat vapaita ja roistojen käsissä. Kaikki heiluvat pyssyjen kanssa, ei niillä ole mitään hippi-ideologiaa.”

Kun Melleriltä kysyy boheemiuden hintaa; kirjailijan omaa arviota siitä, miten paljon hän on menettänyt kaman ja viinan vuoksi arvokkaita hetkiä, ideoita ja ihmisiä, hänen silmiinsä nousee lievästi halveksiva ilme.

”Kohta sä alat varmasti puhua **Billy Wilderin** vuonna 1945 valmistuneesta leffasta *Tuhlattuja päiviä*, joka on klassinen alkoholistikuvaus ja jossa pääosassa nähdään **Ray Milland**.”

”Minä en usko, että elämässä on jokin voimien vakio. Ihmisen toiminta ei ole niin rationaalista kuin peruskoululaitoksen. Aika pitkälle meitä ohjaavat alitajuiset voimat. Jos kamaa voisi jostakin kiittää, niin siitä, että se on lähentänyt minua sen tyyppisiin voimiin, opettanut reagoimaan

herkemmin.”

”Kirjoittaessani olen pyrkinyt pitämään kiinni eräästä taiteen määritelmästä: asiat on tehtävä niin hyvin kuin osaa. Tässä iässä, kun ihminen alkaa lähestyä 40 vuoden rajapyykkiä, saldon katsominen on paikallaan. Paskaa en ole laskenut käsieni läpi. Pikemminkin olen kokenut määrätynlaisen voiman kasvavan. Tietyt asiat ovat vasta purkautumassa esiin. Sanottavan loppumisesta minulla ei ole pelkoa.”

Eija Mäkinen
toimittaja@taivaannapa.net